

GIÁ BÁN

ĐỒNG-PHÁP-NGOẠI-QUỐC	
Một năm...	1.500
Sáu tháng...	850
Ba tháng...	450
Mua báo phải trả tiền trước.	
Thư và mandat gửi cho	
M. TRẦN-DINH-PHIÊN. - Al	
đăng quảng cáo việc riêng,	
xin thương - nghị trước.	

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

Một tờ báo chân
chánh, bình vực kẻ
vô nhân mà không
dua nịnh người
quyền thế.

TỜ BÁO KHÔNG PHẢI CHỈ LÀ MỘT CÁI MÁY TRUYỀN-THANH

Câu so sánh tờ báo với cái máy truyền thanh, lâu nay chúng ta thường nghe. Song xét cho kỹ có phần đúng mà có phần không đúng, nghĩa là cái đúng nhau chỉ một vài phần mà chỗ khác nhau đến 5, 7 phần kia.

Tiếng phát ra ở xứ này mà lần lượt truyền sang xứ khác, như chuyện xảy ra bên Hoa-kỳ, do trên các tờ báo thuật di thuật lại mà truyền sang xứ ta, chuyện xảy ra thể nào, thì truyền y như thể. Đó là chỗ tờ báo giống máy truyền thanh.

Nhưng máy truyền thanh là một thứ cơ khí, vô ý thức, vô tri giác, nên ai nói tiếng gì thì nó truyền lại tiếng ấy; như đĩa hát kia, đã thâu bài hát nào vào, thì khi vận máy một cái, nó hát y bài ấy, không sai một tiếng. Cái năng lực của máy truyền thanh chỉ thế thôi. Còn nhà báo thì khác, có chủ bút, trợ bút, có tòa soạn, có phòng sự, nói tóm lại là có một cái cơ quan gánh phần việc biên tập bài vở, lựa chọn và sửa soạn các bài lại cáo và tin tức, đó là chưa nói đến tôn chỉ và mục đích của nhà báo. Phải suy nghĩ nhà báo như thế, nên bất kỳ bài vở gì đưa đến nhà báo đều là vật nguyên liệu (matière première), mà sau khi nhà báo đã ấn hành ra tức là vật chế tạo (produit manufacturé), nghĩa là đã trải qua công việc sắp đặt sửa soạn của nhà báo, nhà báo có chịu phần trách nhiệm (nguyên liệu tốt thì ít tổn công, nguyên liệu xấu thì phải nhiều công để gọt); chứ không phải người ta đưa lại giống gì thì nhà báo cứ nhấm nhát mà đăng can đẩu. Ấy là chỗ khác với cái máy truyền thanh, vì là một cái cơ quan có tri giác, có ý thức và có cái trách nhiệm là đồ của mình.

Cái chỗ « đồng và khác » nhau của tờ báo và cái máy truyền thanh, mà kỹ giả giải rõ như trên, không phải bình không vô cớ đâu, vì thấy người minh có kẻ hiểu lầm về câu so sánh trên, chỉ thấy chỗ đồng mà không thấy chỗ khác.

Gần đây có một ít người gởi thư trách nhà báo về việc gởi bài lại cáo. Dẫn chứng không đúng, những điều trách phải, bản báo rất lấy làm cảm ơn và hội phục lời châu ngọc của

bạn yêu quý, xin gắng công mà làm cho vừa ý độc giả. Song tựu trong có điều vì thiên chức của nhà báo, không thể chịu theo ý riêng của mỗi người. Vậy mà có người không lượng giải chỗ đó, nên có trách nhà báo hai điều sau này :

1) Sao bài lại cáo đăng nguyên văn mà bài cải chánh lại hay trích bớt ?

2) Sao không đề quyền phân đoán cho công-chúng mà lại thêm lời phê bình ?

Về điều thứ nhất, như trên đã nói, trước khi đăng báo, nhà báo đã xem xét, như là bài công kích một việc gì, như lý tưởng thu thuế, thầy giáo chấm hạch, nhà thừa hành ăn của lót v. v. có chuyện đến 5, 3 bài lại cáo mà nhà báo chỉ cần đăng có một bài, mà bài đăng đó, những tiếng thô bỉ, những lời mắng chửi cũng những đều thuộc về cá nhân, đều vứt bỏ cả, nào có phải thấy gì đáng nẩy như người tưởng lầm đó đâu (cũng có bài đăng nguyên văn nhưng rất ít). Đối với bài lại cáo như thế, nên đối với bài cải chánh, như bài viết đúng đắn, cần cứ vào việc thiệt, thì nhà báo vẫn vui lòng đăng ngay; còn những bài nói vòng ra ngoài đề, chuyện thiệt chém bẻm (Xem tiếp theo trang 2, cột 1)

TIẾNG-DÂN

VỀ VIỆC HỘI-RÍN VỞ Ở NAM-KY

ở mấy tỉnh Mỹ-tho, Bền-tre, Sadec cũng có nhiều người bị bắt

Số một thám Mỹ-tho có bắt được ở các làng Long-bội và Trung-an 22 người tỉnh nghĩ. Trong số đó có Võ, tức Vang, thường kêu là Thiên; xét trong mình được một khẩu súng lục lèn, kiểu Y-pha-như. Ở Bền-tre có 30 người bị bắt tỉnh nghĩ, toàn là thợ sắp chữ nhà in, và thợ giấy; trong số ấy có hai người dân bà.

Ở Sadec có 8 người ở Vãng-liêm cũng bị bắt; trong đó một người dân bà.

CÙNG CÁC THẦY GIÁO Ở CÁC TRƯỜNG LẠNG

Bản báo tiếp được rất nhiều bài lại cáo của các ngài ở các nơi gởi tới phân nhàn về việc lương bổng do hương lý phát, và giám thị v. v. Việc này bản báo đã có đăng một bài về thời sự Thừa-Thiên trong số báo 528 ra ngày 3/10/32, chừa rằng nhà nước sẽ xử lý.

Các bài gởi gần đây, đại khái đều một ý kiến như nhau, nên xin miễn đăng

Một cuộc vận động cộng-sản ở Xiêm bị phát giác

Một người Xiêm và tám người Hoa kiều bị bắt

Ở Xiêm nhà chuyên trách mới phát giác được cuộc vận động của đảng cộng sản.

Vừa rồi tại kinh đô Vọng các (Bangkok) và Dbonburi, đảng cộng sản rải truyền đơn suốt cả đêm. Những truyền đơn ấy viết bằng chữ Lào-Lê, chữ Xiêm và chữ Tàu cổ động phải vô sản và vô quân, liên hiệp mà làm việc này việc nọ.

Lần này, nhà chuyên trách cho rằng chính đảng cộng sản Xiêm vận động mà không phải là người Hoa-kiều hay là Việt-kiều, cho nên bắt tức thời.

Trung ương đảng bộ cộng sản của Xiêm ở tại L'bol mà không phải là ở Vọng các, một đảng viên lợi hại người Xiêm tên là Nai-Seng đã bị bắt, và tám người Hoa-kiều cũng bị cáo phạm vào đó.

Khi bắt Nai-Seng có lấy được nhiều truyền đơn, những truyền đơn ấy đều đồng với truyền đơn đã rải hôm nọ, và cũng lấy được 2 bức thư; một bức thư của đảng viên cộng sản viết mà nhà chuyên trách đương bắt tức thời. Bức thư ấy nói rằng những truyền đơn đã rải ở Vọng các và có hy vọng làm cho quần chúng nghe theo. Bức thư thứ hai viết chưa xong, là bức thư phúc đáp của Nai-Seng cho chúng bạn; Nai-Seng nói rằng mình đã thoát khỏi tay cảnh sát; không có nghĩ mình đem truyền đơn tới Vọng các.

MỖI NGƯỜI CHỈ CÓ MỘT THIÊN THẦN THỜI

Báo T. D. số 526 ra ngày 1er Octobre về mục « chuyện đời » có nói : « mỗi người có một thiên thần giữ mình, mà người làm lớn chừng nào lại có nhiều thiên thần chừng ấy ».

Ngay được thư ông linh mục Nguyễn Đình Hiến ở Quinhon gởi ra đây lời giảng trong sách Kinh nghĩa mà cái rằng mỗi người chỉ có một thiên thần giữ mình mà thôi. Vâng tôi sẵn lòng cảm ơn cho hợp với lời « Kinh nghĩa ».

Nhưng ai đã đọc qua bài trên thì đã nhận ngay ra rằng bản ý của người viết bài ấy là không phải muốn bàn chuyện tôn giáo, nhất là đã động đến tôn giáo; mà cái chuyện thiên thần kia chẳng qua là một chuyện linh cảm thông qua trong trí mà có chỗ hay hay, tương tự với thực sự của chuyện đời, nên luôn ngoài việc, ví dụ ra làm cái đoạn nhập đề cho bài báo đó thôi. Thế là bài báo trên là không cốt ý nói về chuyện thiên thần, mà chỉ chuyện thiên thần này không phải ở ngoài đời, thì chuyện là một phần phụ thuộc không có gì quan hệ đến tôn giáo.

Vâng xin ông linh mục Nguyễn Đình Hiến xem lại thì rõ

Báo to nửa chẳng ?

Điện tín số thiên văn Pháo-liên ngày 25 octobre có báo hay rằng cách phía Đông-môi Paderan độ một trăm hải lý có báo dọa ăn lẫn vào miền Nam Trung-kỳ và Nam-kỳ và nhất là khoảng dọc theo biên từ Nha Trang và O-ran.

Của ai ?

Bản báo vừa tiếp được cái mandat A 007.249-330 ở Poste Quảng-ngãi 28-5-1932 mà mất đến 24-10-1932 này mới do Poste Quảng-ngãi gởi lại, không thư, không lén, mà mandat đã gần nhứt nát. Vâng mandat ấy của ai xin cho biết để liên lạc.

CHUYÊN ĐỜI

« Giây lưng trình tiết » (HAY LÀ CÁI GHEN LẠ ĐỜI)

Cái chuyện ghen tương trong gia đình thì ở xứ ta không cần nói nữa, mà chẳng ở xứ nào cũng không khỏi. Những tiếng súng lục, những nhát dao, những tấn kịch lưu huyết, mà nguyên nhân chỉ cốt sự ghen tương, gần là tài liệu hằng ngày cho các bạn đồng nghiệp. Các tấn kịch kia tuy cũng đáng ghê thật, nhưng vô nhiều quá rồi cũng hóa thường. Nay có một tấn kịch ghen « lối mới » này mới thật là hiếm có.

Vừa rồi báo bên tây qua có đăng chuyện sau này :

Tại con đường Neale ở thành Ba lô, mấy tháng nay có hai vợ chồng người thợ sửa tên là Henri Litière dọn đến ở. Chồng 27 tuổi, vợ 23. Nhưng trong vòng ấy người ta thường đàm đạo nhau về chuyện hai vợ chồng này, tưởng như có việc gì rất kỳ. Và cứ chỉ của Litière cũng rất khả nghi. Mỗi ngày anh ta đi làm việc thì lấy hai ống khóa cửa, khóa chốt cửa phòng lại rồi xóa chốt, thế là anh ta nhốt người vợ ở nhà chẳng khác chi một nơi ngục thất. Không khi nào anh ta để cho vợ đi ra một phút, có chăng trong trường hợp khi có anh ta ở nhà, và mỗi khi đi về thì không sao anh ta khỏi sinh chuyện. Đó là nói sự đi lại với người ngoài, còn nói chỉ sự đi lại ở trong nhà thì là oom bura. Trong các khi hiếm nơi người vợ được gặp anh ta, thì thi thoảng cho hay cái cảnh địa ngục mà thi ta bị đầy. Ai nghe đến chuyện cũng lấy làm thương xót. Một ngày kia số cảnh sát Salt Germain des Prés có tiếp được một bức thư nọ danh cho hay cái thảm trạng của người vợ này. Số cảnh sát liền phải hai viên thanh tra đến số nhà nọ mà rình, thì thấy quả nhiên. Hai viên thanh tra chờ khi người chồng về mở cửa, và chờ người vợ ở trên phòng xuống mà hỏi, thì người này nói y. Hai viên thanh tra bèn báo sau chừng còn đánh nữa sẽ chạy đến số cảnh sát.

Mà thật, một ngày kia thấy vợ của Litière tìm cách trốn được chạy đến số cảnh sát kể cho nỗi hành phạt của anh chồng quái hóa kia. Chạy lại nói : « Vợ chồng tôi lấy nhau đã hơn một năm nay. Chồng tôi cũng thương tôi thật, nhưng có một cái bệnh ghen rất là dữ, và cũng vì ghen điên ghen đại mà hành phạt tôi đến thế. »

Nàng lại thuật một chuyện ghen rất mới mà anh chàng kia đã sáng kiến ra :

« Chồng tôi nhất là mỗi trong nhà, khóa mấy lớp cửa mà cũng chưa lấy làm vừa lòng. Một ngày kia không biết anh ta coi ở trong tiền thuyết nào không biết mà về bắt tôi phải hoặc một cái gọi là cái « giây lưng trình tiết » (ceinture de chasteté) !

Anh ta hăm dọa tôi đến nỗi tôi phải đi tìm trong quĩ tiết kiệm ra để công anh ta đi đến một người thợ nọ, bảo làm cái « giây lưng » kỳ quái kia tốn hết 325 quan. Rồi về nhà, mỗi khi anh đi làm, anh bắt tôi buộc cái giây lưng kia vào, rồi anh khóa lại. Thế là anh mới hơi vừa lòng... »

Số cảnh sát đã cho bắt người chồng ghen le đời kia về tội hăm dọa, đánh đập, và giam vợ. Chàng ta đương chờ đợi đi làm. Anh bắt tôi buộc cái giây lưng kia vào, rồi anh khóa lại. Thế là anh mới hơi vừa lòng... »

Nguyên nhân xã-hội thành lập, và xã-hội tư bản ngày nay vì sao phải rung rinh ?

Người đời không thể một mình tự cung cấp đủ cho sự sống của mình. Cơm ăn, áo mặc, nhà ở, và ngàn ngửa hoạn nạn... không phải sức một người làm nổi, cần phải có đồng người giúp sức chung lo.

Hội cộng ta ăn, cái áo ta mặc, không phải dễ dàng mà có được đâu, trải qua bao nhiêu ngày tháng, bao nhiêu công trình khổ nhọc của bọn nông-phu, người dệt, kẻ may, rồi mới có cho ta ăn mặc. Sự quan hệ người này với người khác là cái luật tự nhiên cần yếu của loài người.

Người ta ai lấy tự biết cái « sự cần » của mình như thế, tất nhiên ai lấy đều phát sinh ý tưởng hợp quần. Tự mình chung phần với đoàn thể, tự mình góp sức mưu sinh, không cần ai thúc dục bắt buộc.

Nguyên nhân xã-hội thành lập là thế. Vậy nên từ sự nhân-loại sinh hoạt theo chế độ cộng-hữu. Trái lại ở rừng, cá bắt ở bể, đem về để chung lại, ăn chung ở lộn với nhau, công việc chia đều nhau, bởi sự sống thì chẳng có gì gọi là sống sung sướng, vì công-cụ sinh sản của đơn giản vụng về, nhưng nói bình-dẳng thì rất mực bình-dẳng. Trong xã-hội có cái « ếm ếm », không có những tấn tuồng giai-cấp xung đột, giàu nghèo xô lệch nhau như ngày nay.

Sau khi đã quần tụ thành bầy, có đủ sức ngăn chống ngoại địch, cái ăn cái mặc cũng đủ cung cấp đầy đủ, người ta mới nghĩ đến cái việc ghép cái ý chí riêng của cá-nhân làm cái ý chí chung của đoàn-thể, để mưu sự hòa thuận lâu dài.

Người sinh ra vì bản thụ không đồng, nên người trí kẻ ngu, người mạnh kẻ yếu, lại có kẻ siêng năng, kẻ nhác. Những kẻ siêng năng, những kẻ nhác được bày tỏn chung, cứ ra coi sóc trật-tự trong xã-hội, tự đứng lên địa-vị « tri thức ». Bọn này lần lần lợi dụng cái tính chiếm-pháp, cái lòng tin cậy của quần-chúng, thấy cách làm lớn trong trường sinh-hoạt là khó nhọc, bèn mưu chiếm cái địa-vị « không làm mà ăn ». Giai-cấp trong xã-hội phát sinh là từ đó.

Đầu thì giai-cấp « tri thức », lần lần lên lên giai-cấp « người không làm mà sai khiến », trải qua mấy chục thế-kỷ cho đến ngày nay, nghiêm nhiên thành giai-cấp « thống-trị ». Chế độ « cộng-hữu » vì thế tiêu diệt, mà chế độ « tư-hữu » mới thành hành.

— Vì chỉ khi tính tình có quá lắm nên anh chàng nọ mới đến nỗi đặt cái vật quái gở kia để phòng...
— Mới vậy thì những kẻ ăn hối lộ lại vừa chi mà sao người ta không theo kiểu « giây lưng trình tiết » kia mà đặt ra một thứ máy... « máy thanh liêm » mà để phòng hạng người này ?
— Cũng có người nghĩ rồi mà không được đâu ! Cái máy rình tiết của dân bà tại biệt chỗ đặt nó rồi, nhưng ngại vì cái máy thanh liêm của mấy ông kia, bây giờ biết đặt vào đâu chứ ?
— Ở tôi quên nghĩ chỗ ấy.

Xã-hội ngày nay là xã-hội tư bản. Một số ít người tư-bản chỉ ngồi không, lấy quyền lực mà sai khiến bọn bình-dân lao-dộng, để mà hưởng nước-mãi, để cung cấp cho cái sung sướng cho họ.

Sự bất-bình-không xã-hội tư-bản càng ngày càng thêm to, mà phong-trào lao-tư-xung đột càng ngày càng hành-trướng.

Xem qua nguyên-nhân xã-hội thành lập như thế, ta có thể nói quyết rằng : xã-hội thành lập bởi cái nguyên-tắc căn bản là : ăn, mặc, ở, tức là sự sống vậy.

Cho nên các nhà chủ-tri nhân đạo nói rằng : « cơm ăn, áo mặc là vấn đề trọng yếu thứ nhất ». Dạy-vật sử-quan cũng lấy kinh-lẽ làm nền tảng của xã-hội, tức là « hạ tầng cơ sở ». (P. ách kinh-lẽ đây là nói sự sinh-hoạt của quần-chúng, chứ không phải một số ít tư-bản). Còn chính-trị và những cái tên chốt của nó như tôn-giáo, đạo-đức, luân-lý v.v. đều là cái « thượng tầng kiến-thức » của xã-hội.

Cái nền tảng « thượng tầng kiến-thức » nói trên, người ta vì sự ích-chức xã-hội với sự làm nhà. Trong cái nhà, cái nền móng là một bộ phận quan trọng, trước hết phải xây móng đắp nền cho vững chắc, rồi sau mới cất dần lên mái làm lầu được. Ấy là lý-thuyết duy-nhất, dù chứ gì đó cái nguyên-tắc kiến-lập xã-hội ngày xưa và làm căn bản cho sự tồn-chức xã-hội bình-dẳng ngày sau.

Nói ngày xưa và ngày sau, còn ngày nay thì lại trái hẳn : Cái cấu « kinh-lẽ » và chính-trị không rời nhau [ra được] ta thường nghe truyền tụng luôn, lại hàng ngày ta nghe họ nói khoa-học, trường kinh-lẽ, cạnh tranh kịch liệt về kinh-lẽ, ai cũng tưởng lấy kinh-lẽ làm cái nền tảng cơ sở của xã-hội. Nhưng thực ra, chỉ là phá thực cho cái sống riêng của một số ít được càng ngày càng sung sướng thêm lên, còn sự sinh-hoạt của quần chúng thì không hề quan tâm đến, lại còn theo mà bóc lột lợi quyền công-nông ngày thêm thâm khốc nữa.

Chặt chân há miệng, nhà tư-bản biết trước thềm họa bạo-lao-dộng cũng phần kháng lại, nên bỏ đi chức thành chính-phủ, lợi dụng các nhà chính-trị mà phòng ngự rất khôn khéo.

Vậy ta bây giờ xã-hội tư-bản có đủ gì đáng nguy không ?
Độc những câu : « lo sống đã, rồi nói đến triết-học sau; đối lãnh giặc đói không biết gì là « liêm-sĩ », đó là kẻ đạo đức đến đâu cũng biến được rằng, ông cái suy nghĩ tôi đẹp hơn chẳng làm cho người ta sống được. Chẳng bàn thêm làm chi nữa, chỉ trích mấy lời của hiện-triết-thức-giá, có chỉ thương đời đã viết ra :
Ông Đàm-tư nói rằng : « Kẻ có trí tưởng thấy con diều hâu mà con chuột chết, bày kiến bâu lên trên một con bọ, thì nói rằng : Loài trùng không bằng loài người. Song

(Xem tiếp trang 3)
Mẫu-Linh

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

TỜ BẢO KHÔNG PHẢI CHỈ LÀ MỘT CÁI MÁY TRUYỀN - THANH ĐÀU?

Tiếp theo trang nhất không biện bạch mà cốt mắng cho hơn, thì nhà báo không thể dưng y nguyên văn được. Nền có bài không dưng, có bài dưng mà phải lược bớt, cũng như bài lại cáo kia vậy. Thế mà có người tưởng là bài thì dưng nguyên văn, bài thì không dưng nguyên văn, ấy là một điều tương lăm.

Về điều thứ hai, đã là một nhà ngôn luận, thế nào cũng có cái tôn chỉ, như báo Thực-nghiệp thì chủ trọng về đường chấn hưng thực-nghiệp báo Phụ-nữ thì chủ trọng về nữ quyền v. v. Báo Tiếng-dân là lấy nhân dân làm nền, phải chủ trọng về phương diện nhân dân, có cái nghĩa vụ bình vực nhân dân là cái hạng rất yếu trong xã-hội; vì khi nào phe mạnh kia cũng ít phải đều oan khuất, mà có oan khuất họ cũng thân lý được ngay; đến cái hạng « bạch đinh thấp phẩm » họ thì ngăn cổ kều không thấu đầu, mười đầu oan khuất, chưa chắc dưng lên báo được 5, 3 đầu (vì dân không biết chữ không biết viết, hoặc viết bài mà quên ngày sai chỗ, lời lẽ không rõ bị nhà báo bỏ xỏ, hoặc dưng mà bị kiểm duyệt v. v.). Nhà báo không dưng cái nài kén bị kẻ khác che lấp kia, thì còn ai đem cái chân tình mà đạo đạt cho Chánh phủ cùng nhà đương cuộc xem xét? Vì thế nên những bài quan cái với dân, thấy cái với trò, nhà tư bản cái với hạng lao động, mà ở trong có chủ trương tư đoạn lý, thì theo nghĩa vụ nhà báo, khi nào cũng chỉ vạch chỗ công lý cho được rõ ràng. Nói cho rõ, phê bình là thiên chức của nhà báo, không vì lẽ gì mà bớt đi được.

Còn nói ai gọi bài thế nào cứ dưng thế ấy, như thế là « cao thượng » là « chân chính », thời thì cứ để vài đứa trẻ con, ngồi nhận bài mà ăn hành ra, cần gì có Tòa soạn, có bộ Biên tập có phòng sự, cho nhiều chuyên viên « cao thượng » và « chân chính » như thế, xin nhường cho người hiền làm việc nhàn nhai, chớ dưng nhà báo lấy không ai chịu để hơn như thế đâu.

Nói qua vài đến để tỏ cho tờ báo đồng và khác với cái máy truyền thanh là thế nào. Xin đọc giả yếu coi lượng giá cho.

KHÔNG NHƯNG THẾ!

Thuộc lãnh vực của Hải-Ngư-Dương còn giúp cho dân bà khỏi lịch huyết.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Chương trình âm nhạc tuần này
Cuộc âm nhạc tại hoa viên trước dinh Khâm-sứ từ 6 giờ đến 7 giờ tối chứa đựng 32 Octobres, sẽ gồm có những bài sau đây:
1. Triganne Marche H. Saz
2. Guillaume Tell Grande ouverture classique Russia
3. Rigodon Dardanus Genre Hameaux
4. La Traviata Grande Fantaisie sur l'opéra de Verdi
5. Retraite Tartare Belenick
T. B. Nếu chứa nhợt trời mưa cuộc âm nhạc này sẽ hoãn lại thứ năm

THANH-HÓA

Việc thường mà cũng rồi!
Sự khai dinh diên thường năm thường lăm, làng nào cũng có, lẽ thì không có đến gì rắc rối mới phải, thế mà mỗi năm mỗi t ấy dân gian kêu van.
Kỳ khai dinh diên này, ở huyện Nông-công, làng nào cũng phải nộp tại huyện 2 bản khai (một bản chữ Hán và một bản chữ quốc ngữ). Lý dịch của làng đều than về nói « thuế viết », làng nào không chịu nộp tiền thì khai đóng đến đầu, viết tốt đến đầu, các bác thừa hành cũng bảo là không đóng tiền (môdèle). Mà mỗi thì các bác giữ làm của riêng (!?): làng nào mỗi tờ khai chữ Hán chịu 0\$20, mỗi tờ khai chữ quốc ngữ chịu 0\$30 (lạ như là tờ khai quốc ngữ bắt đóng triệu xuống cuối tờ giấy trắng mà nộp (?), không biết các ông có khai dinh diên, cho hay viết gì?).
Cái mới lệ này phủ huyện nào cũng có, mong nhà nước sẽ bãi cái « mẫu » cho các làng tuân theo đó mà làm, thì mới khỏi chuyện than van ấy.

Chánh tổng tiêu quan thuế
Tổng Tuần-là phủ Tỉnh-gia sưu thuế năm nay đã ký nẹp cho chánh tổng Trần-vân-Xanh đến ngày 2-7 Annam đăng tòa, chánh tổng thiên tiêu mất 100\$5. Quan phủ có lòng thương xin gia hạn cho nộp một tháng, và thân hành đến dinh Nhượng sức tổng lý đến bắt phân cổ trách bởi 1000\$ dưng tập cho xong. Năm nay chánh tổng tiêu bạc sưu thuế, đã bồi xong, sang năm sau tiêu nữa thì lấy đâu mà bồi?

Dân Tuần-là

QUẢNG-BÌNH

Đánh thuế quá hạn
Lâu nay ở Kiểm lâm ở làng Cổ-Cảng, thuộc phủ Quảng-trạch, đánh thuế săn, súc, nư, nấu có chứng, có hạn, dân các làng lân cận đều có vai lòng.
Mới mấy tháng nay, có quan... mới đến, tăng thuế nặng quá, dân gian không sao chịu nổi.
Sáng sớm đánh vào để đánh, còn thứ trẻ con đi lặt lượm củi rồi & xuống động về thôi, chỉ có một ồm đội trên đầu, mà cũng đánh thuế tới 7, 8 xu! Không có tiền, thì xit củi. Lại nấu, 100 củ đánh đến một đồng bạc (1\$00)! Không có tiền, thì lấy mất phần nữa. Ở 1 một củ nấu giá bán là ba xu mà đã chịu 0\$01 thuế kiểm lâm, lại hao nhiều thuế chợ nữa!

Sở Kiểm lâm lại có thuế nộp tiền dân làng Cổ-cảng, tuổi độ

22, 23, đi lượm các lang trong hạt tim ai có lẽ sãng, lẽ gỗ nao mới, dễ bắt nạt. Gào ấ cây thế ra bắt nạt là dân ngu mà lấy tiền: Có nhà có cây cột để có mà nó cũng phải tiều; có kẻ đi mua là vườn gấu đi giữa đường, nó cũng bắt thuế, hoặc đem bán, với quan bắt phạt!

Xin quan trên thương đến là dân vất vả trong rừng, cho chúng nó có phương làm ăn chớ! Rõ chuyện

QUẢNG-NAM

Tiền hoa lợi của người ta, sao lý trưởng không phát?
Làng Văn-Trại, thuộc phủ Tam kỳ, dân chỉ nhờ có một bãi cát hoang, ai làm nhiều lì, đến xin lý trưởng ký giấy minh bạch, rồi về ra sức trồng khoai, trái dõ, và nộp t thuế.

Gần đây nhân dưng xe lửa đắp ngang qua đó, hoa lợi kẻ nhiều người li dưng bị dưng phá, nhưng Chánh phủ có trả tiền về hoa lợi đó, mỗi thước là 2 xu (0\$02) tính cả thấy 40 đồng (40\$). Bực ã phát rồi, nhưng lý trưởng Nguyễn-Diêu, hương mục Trần-Tân, thông đồng nhận về chia tay tiêu hối. Dân có làm đơn kêu với quan trên. Quan đòi hỏi, thì lý trưởng nói để làm lệ cũng cho làng. Lệ làng t có công n u, còn bạc quan phát trả tiền hoa lợi cho dân, thì lý gì lại lấy nộp của công?

Dân

Cuộc hát giỗ nạn dân miền Nam Trung-kỳ

Các viên từng sự cùng thân hào Faflo đã mở cuộc diên kịch để thân tiền cấp cho nhân dân bị bão trong mấy tỉnh miền Nam Trung kỳ. Hát tại Faflo, Vinh Điện, Day-Xuyen, Hà-Nha, Gam kỳ kết quả:

Thần: 3.164\$09

Liều: 382\$90

Còn lại: 2.781\$09

Lại trong thượng tuần tháng bảy này, trong tỉnh có lạc quyền được 2445\$28, ray nhập với số bạc này thành 5.226\$37.

Ước chừng 16 có xin phép quan trên trích ra 1.000\$ chia cấp cho nạn dân bị hỏa tai ở Famky và 20\$ để cứu hộ nhân dân cho những kẻ bị lạt trên trong t.ân bão lụt ấy.

(Xem qua trang 4 cột 1)

Trung - kỳ nhân - dân

đại biểu viện

Kỳ Hội - đồng hương niên năm 1932
BIÊN BẢN
Ngày 3 Septembre 1932
(Bản sáng)
(Típ phao).

Ông Nguyễn-thành-Hương - Năm ngoái Viện chúng tôi có xin giảm bớt phần phụ nẹp cho dân sự những lần bị tai biến, mà không thấy kiến hiệu.

Ông Laurent. - Vấn đề giảm bớt phần phụ nẹp là vấn đề khác. Vấn đề ấy không có liên lạc gì với vấn đề bớt thuế diên thổ. Chúng ta sẽ nói về vấn đề ấy trong một buổi Hội-dồng sau.

Ông Viện trưởng. - Tôi cũng nhớ năm ngoái Viện có xin giảm bớt phần phụ nẹp cho mấy tỉnh bị thiên tai.

Ông Laurent. - Nghĩ cho đúng thì sự xin giảm bớt phần phụ nẹp ấy cũng không lấy làm công bình, là vì dân sự một lần, cũng có người ở ngoài vòng tai biến, không phải ai cũng phải tai biến phá hại cả. Chỉ có sự trừ bớt thuế là đúng. Ai thiệt bị tai biến mới được hưởng thuế.

Ông Nguyễn-huy-Cử. - Ở tỉnh Thanh-hóa có vài phủ huyện đã đại diện xong. Nhưng trong mấy phủ huyện ấy người ta vẫn bắt các chủ điền khai diên lịch ruộng như cũ. Cớ sao vậy?

Ông Laurent. - Bất khai lại là cốt để đo coi cái số khai có đúng với số đo không?

Ông Nguyễn-huy-Cử. - Phòng như trong lời khai là 600 mẫu, mà số đo được đo được 500 mẫu, thì số thiếu một trăm mẫu ấy nhà nước có khắc cho không?

Ông Laurent. - Có.

Ông Viện trưởng. - Ở tỉnh Thanh-hóa có ba phủ huyện mới đo diên xong, nhưng chưa chắc đã được đúng thực. Nay ngài quan sát Thanh-hóa hẳn sẽ rõ ràng: số đo diên thổ (rôles) năm 1933 sẽ khai theo diên tịch của số đo diên mới đo, nhân dân sẽ ra việc gì làm. Tôi đã trình việc ấy cho quan. Số biết, nay tôi xin việc ấy lại, để cho số đo diên đo xét lại cho kỳ càng đúng thực đi rồi hãy thi hành.

Ông Laurent. - Ông có thể cho tôi biết rõ một đối sự sai lầm của số đo diên không?

Ông Viện trưởng. - Có nhiều số ruộng đạc sai, hoặc thiếu hoặc thừa số diên tịch, dân vẫn kê khai diên tịch, tôi dám chắc rằng dân phần nào về việc khai bộ năm 1933 theo số ruộng đạc của số địa-chính mới đạc xong đó.

(Còn nữa)

CẢI CHÍNH

Bài « Giấc mộng kẻ vàng »:
1) số 532, trang 1, cột 6, dòng 24: «... liệu thì...» mà «sắp lộn là «hiệu thì».

2) số 533, trang 1, cột 6, bài thì thứ nhất của ông Nguyễn Thuật, về phần chữ Hán, câu thứ 3, chữ 8 chớ không phải 8.

Cùng ông Tôn-thanh Gian Médecin

Xin Ngài làm ơn cho bản báo biết rõ hiện Ngài ở Tourane, Faflo hay Tam-kỳ, vì mới rồi bản báo có gởi thư vó Tam-kỳ cho Ngài mà không thấy trả lời. Tiếng-Dân

TẠI SAO Y PHỤC MÌNH MAU RÁCH

Thứ sonde caustique là một chất rất mạnh, nếu rơi nhầm y phục nó cháy tức thì.

Những savon xâu thì tại sonde caustique chưa hóa ra savon hết còn lộn trong savon, nên nó làm vàng, và hư mục y phục, thứ nhất là đồ hàng và tơ lụa. Nếu savon xâu dùng mà rửa xe hơi, hay là rửa đồ sơn nó tróc sơn, làm gỏi rất mình và sinh ra ghẻ, rửa mặt hư da mặt cũng tại sonde caustique chưa hóa ra savon.

Muốn khỏi lo sự hư hao này, xin quý ông, quý bà dùng savon Việt-Nam là thứ savon chế bằng cách thức, không còn sonde caustique lộn vào, và ưu dùng 72 phần dầu nên giặt đồ mau sạch, bọt nhiều không rất mình. Savon Việt-Nam thiệt là tinh khiết, vì savon Việt-Nam dùng rửa quần áo, rửa đồ rửa rửa ra savon, không có lộn mỡ bò và dầu cá.

Quý ông, quý bà mua savon Việt-Nam dùng, ấy là đồ mới hóa của người Annam minh chế tạo ra, đáng giúp cho đồng bào tranh thương với người ngoại bang.

TRƯƠNG-VĂN-BÈN
Huilerie Savonnerie
10, Quai de Cambodge
CHOLON

Hệ HAN-LAM ở Phan-thiết và M. C. C. NGUYỄN-THÀNH-CHAU ở An Cựu Huế, có trữ bán savon Việt-Nam.

典 同 越 漢

HÁN-VIỆT TỰ-ĐIỂN

Tác-giả: ĐÀO DUY-ANH
6.000 chữ đơn - 40.000 lời (từ ngữ)
giải thích bằng quốc-văn, và có chú thêm Pháp-văn

Được Phủ Khâm sứ Trung-kỳ, Phủ Thống-sứ Bắc-kỳ, Trường

Viên-dồng Bắc-cổ nhận mua.

Trọn bộ 2 quyển - Định giá 7\$00

Trước tháng Decembre 1932 thì bán theo đặc giá chỉ có \$5\$0 thôi -

Ở xa xin thêm \$5\$0

Những người thay mặt để bán Hán-Việt Từ-diễn ở miền Nam là:

HAN-LAM Phan-thiết

HỒ-HỮU-NHÀ, 42, Amiral Courbet

Salon

l'ho và tiền gởi về: ĐÀO DUY-ANH

27, Gia-long Huê.

Phú-xuân Học-hiệu

84-Đường Gia-hội - 84 HUÊ

NGÀY TỰU TRƯỞNG:

15 Septembre 1932

Có đủ các lớp học: học từ lớp năm đến lớp nhất, và Cours de Perfectionnement để cho những trẻ độ bằng sơ-học rồi.

Trong năm 1932:

C. E. Elementaire: 417, đệ 7

C. E. Primaires: 414, đệ 20

AI DÙNG KHÔNG KHOI?

THUỐC LY - NĂM-SAO -

XIN HOÀN TIỀN LẠI!

Thuốc này của YECISIONINE chủ nhà thuốc NGŨ-TINH ĐƯỢC-PHONG chế, chuyên trị: bệnh kiết-lỵ, đại-tiên đi vật, nhất như óc cá, gan lỵ, ra toàn huyết, nước đi ra trắng, đỏ, đen, hôi thối khó chịu, chỉ dùng thuốc «LY NĂM SAO», nhẹ một hai vé, nặng lắm chỉ dùng đến 6 vé là khỏi hẳn, mỗi vé 0\$30. Nếu đã lặn hoặc dùng lầm chất khác có thuốc phiên thì sẽ biến chứng cảm - khảm-lỵ, ngộ-sắc-lỵ, thì rất khó trị. (người nghèo không tiền dùng thuốc, bản hiệu biến không làm thuốc) Bệnh này thường mắc vào khoảng cuối hạ sang thu, xin hỏi tại Tổng-Đại-Thụ nhà thuốc «NĂM-SAO» ở số 44, MARCHAL FOCH, 44 VINH

Khắp các tỉnh cần nhiều đại-lý

Một cuốn sách rất quan hệ

CỦA NHÀ BUÔN TA VÀ TÀU...

BỊ ĐÓNG CỬA HAY ĐƯỢC MỞ

MANG (Đất lùn là buôn to hay nhỏ)

Các nhà buôn chỉ vì hoặc có sách mà làm sai (thông học qua cách làm sai, hoặc không làm sai sách cũ có y lừa gạt, hoặc không hiểu sai buôn bán, chỉ có y một tí là bị đóng cửa, và người ta... Muốn tránh những điều đó thì sách này rất hữu ích phải làm phân minh theo như sách này?

Thương-mại kế-toán chỉ-nam

Cách làm sổ sách nhà buôn, hội buôn, kỹ nghệ, nhà làm ruộng, báo, chỉ v. v.

Thương-mại Kế-toán Chỉ-nam là một-cuốn sách rất cần, do ông Lê-văn-Thái (tên thật là Trương Văn-Thái) soạn, được in tại nhà in của ông Trương Văn-Thái ở Huế.

Để tránh những điều đó thì sách này rất hữu ích phải làm phân minh theo như sách này?

CÔNG VIỆC GIỮ SỔ, CÁC CHỈ CHẾ VỎ SỔ, CÔNG VIỆC TRỰC SỔ CỬU NAM, CÁC TÍNH LỖ LẠI VÀ CÁC THỰC-HÀNH THEO PHƯƠNG-PHÁP GIẢN-TIỆM

Lưu Quốc-người viết

ai, Cách tập đánh trống v. v. du nhà buôn, hội buôn, nhà chế tạo, kỹ-nghệ, làm ruộng, các nhà làm lá

chỉ, đều dùng hợp cả....

Trong sách lại có thêm nhiều mẹo rất lợi ích như:

CÁCH VIẾT THƯ TỪ TRONG VIỆC TÀU-SANG

ĐIỀU (phần 1 v. 2), làm văn văn giao-báo v. v.)

CÁCH GIAO-THIỆP VỚI NHÀ BÀNG-NHÀ

BƯU-ĐIỆN, CÁC NHÀ CHUYÊN-MÔN VĂN-TÀI, CÁC HỌC TÍNH NHANH MẠNH RONG

BỘC VIẾT QUỐC-NGŨ NHANH (VIẾT TẮT

LỜI MỜI) VÀ TẬP ĐÁNH MÁY CHỮ CÓ IN

CÁI BÀN-ĐỒ, CÁC THƯ CỦA MÁY CHỮ ĐỂ

NGƯỜI KHÔNG CÓ MÁY TẬP ĐÁNH CÔNG

ĐƯỢC

Thật là quyển sách rất cần thiết cho rất hợp thời,

có thể đại dụng trong lịch sử và kinh-tế và văn-học.

Sách này dùng từ 10-15 ngày mới có, Giấy rất tốt,

bìa cứng đẹp, chữ to rõ, Giá 1\$00. Mua buôn mua

tu theo số mandat để cho nhà xuất bản như vậy:

«Nhật - Nam Thư-quản-Dược - Phòng

ở Hàng-Dông HÀNUI Bắc kỳ (tên), có mandat trước

thì là 1\$00 v. v. Gởi hàng hóa theo ngân thời

là 1\$00, nhưng phải gởi ít con năm trước.

THUỐC TRƯ-TUYẾT-BẠCH-TRUY-TRUNG

sản XƠ MÍT

(TENIA)

rất thần hiệu để có thể chữa các bệnh. Ai

dùng thuốc này có thể chữa các bệnh, không chỉ

vấn trên trên lại. Ai mua thuốc này phải chú ý

đến các thương hiệu, không để bị lừa dối.

Thật là một phát minh rất mới, rất đáng

lành và mới phát minh. Trước đây chỉ

thành công của nhà bác học đã có cách dùng

như vậy - theo từ mandai để gởi cho:

M. Nguyễn-trung-Thâm

Quảng-xá - Đông-thời

Cây có tốt thì quả mới tươi

Đàn bà cũng vậy, có thai thế nào cũng phải dùng thuốc

Chiến-kim-an-thai

HIỆU

THAM-THIÊN-ĐƯỜNG

không những đẻ con béo tốt mà lại khỏi chứng mẹ ghè con sài...

mỗi hộp 1\$00

Thuốc hoàn toàn trước kia đóng trong lon, bây giờ vào chai cả, khỏi phải sợ hư, mốc.

NGHỀ BUÔN PHẢI LẮM CÔNG PHU

Bấy lâu xe Khuyển-Diệp, vài tháng đi Bắc một chuyến, vài tháng đi Nam một chuyến, để quảng-cáo và bán hàng. Nhưng từ nay mỗi tháng sẽ có một chuyến xe đi Bắc, một chuyến xe đi Nam với một chuyến xe đi Lào, và sẽ ghé lại hết thấy các thành-phố lớn nhỏ, các chợ xa gần & nhà quê.

Hiệu Khuyển-Diệp đã có sẵn rất nhiều nhà đại-lý (từ 3.000 ở khắp Đông-Pháp), cách quảng-cáo bán hàng của hiệu Khuyển-Diệp lại hết sức công-phu tốn kém, nên món hàng gì giao cho xe Khuyển-Diệp phải bán, thế nào cũng được tiêu-thụ mạnh.

Hiệu Khuyển-Diệp nhận được phải-bán các món hàng dưng dưng của các nhà chế-tạo chân-chính là.

AI muốn thương-lượng đều gì xin viết thư cho

M. VIÊN-ĐÉ

hiệu KHUYNH-DIỆP - HUÊ

GIẤY NÓI:

87

GIẤY TRÁP TẮT:

VIENDE HUÊ

Khuyển-Diệp-Báo, là một tờ báo biểu không, sắp ra đời để làm cơ quan riêng cho hiệu Viên-Đé và cơ quan chung cho các nhà công thương Việt-Nam.

